[2018] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 749

ਨਵਨੀਤਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ

ਬਨਾਮ

ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਸਥਿਤੀ

(2013 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1134)

16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2018

[ਏ. ਕੇ. ਸੀਕਰੀ ਅਤੇ ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, ਜੇਜੇ.]

ਦੰਡ ਕੋਡ, 1860- ਧਾਰਾ.302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ. ਧਾਰਾ.34, ਉਪ ਧਾਰਾ .364 ਅਤੇ 379 ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ - ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਵੱਲੋਂ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਜੇ' ਆਪਣੀ ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਸੀ ਵਿੱਚ ਡਰਾਈਵਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਵੈਨ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਖੂਹ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ 'ਜੇ' ਦੀ ਦੱਸੀ ਗਈ। - - ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਏ-1 ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ (ਏ-2 ਅਤੇ ਏ-3) ਦੇ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋ ਦਿੱਤਾ। ਏ-1 ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵੀ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ' ਜੇ 'ਦੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਇੱਕ ਬੋਰੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾਃ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੁੱਖ ਸਬੂਤ ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਸੀ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਕੱਲੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ - ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਮੱਗਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸਬੰਧ ਸੀ-ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ-'ਜੇ' - - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਏ-1 ਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ. 26 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ-ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872-ਧਾਰਾ. 26 ਅਤੇ 27

ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨਃ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ-ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ-ਬਰਡਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ 1. ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਹੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਉੱਤੇ ਉਸੇ ਝੂਠ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਕੱਲਾ ਇਹ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18] [758- ਡੀ-ਐੱਫ]

2. ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਕਬਾਲਿਯਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਸੀਮਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੈਮਰਾ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 3 ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕੈਮਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਏ-1 ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੈੱਲ ਫੋਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ' ਤੇ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੈੱਲ ਫੋਨ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੋਨ ਅਤੇ ਮੋਟਰ ਬਾਈਕ ਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਫੋਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1 ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 3 ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 27 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਸਧਾਰਣ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 22] [760- ਐੱਚ;761-ਏ-ਈ]

3. ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਅਟੱਲ ਸਿੱਟਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਨੁਮਾਨ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਿੰਕ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। [ਪੈਰਾ 23] [761- ਐਫ-ਜੀ]

4. ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 24] [762-ਡੀ]

ਪਦਾਲਾ ਵੀਰਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1989) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 706; ਰਫੀਕੁਲ ਆਲਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ 2008 ਸੀਆਰਐਲ. ਐਲ.ਜੇ. 2005; ਸੇਲਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2010) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 263: [2010] 5 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 381; ਮਧੂ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ (2012) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 399: [2012] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 986-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

(1989) 2 ਪੂਰਕ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 706 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 14

(2008) ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਐਲ.ਜੇ. 2005 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 17

[2010] 5 ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 381 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 19

[2012] 2 ਐਸਸੀਆਰ 986 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 21

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ 2013 ਦਾ ਨੰਬਰ 1134।

ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੂਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 23.11.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2009 ਦੇ 688.

ਨਾਲ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2013 ਦੇ 1135-1136 ਅਤੇ 1137.

ਕੇ. ਕੇ. ਮਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਟੀ. ਅਰਚਨਾ, ਮਯੂਰ ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਨੁਮੋਲੂ, ਕੇ. ਕੇ. ਐੱਸ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਰਾਜ, ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਪਰਨਮ, ਪੀ. ਮਧੂਸੂਦਨ ਰੈੱਡੀ, ਐੱਨ. ਰਾਜਾਰਮਨ, ਜਯੰਤ ਮੁਥ ਰਾਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਾਈ. ਅਰੁਣਗਿਰੀ, ਐੱਸ. ਗੌਤਮ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐੱਮ. ਯੋਗੇਸ਼ ਕੰਨਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਤਿਆ, ਆਰ. ਵੀ. ਕਾਮੇਸ਼ਵਰਨ, ਐਡ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, ਜੇ. 1. ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੂਡੀਕੇਚਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 23.11.2009 ਦੇ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। 2009 ਦੀ ਧਾਰਾ 639 ਅਤੇ 688 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 18.09.2009 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। II, ਸਲੇਮ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰ. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.') ਦੀ ਧਾਰਾ 34, ਧਾਰਾ 364 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 379 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਠੋਸ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

2. ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ:

(ਉ) ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ.) ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੰ. ਸਾਲ 2008 ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਥਾਣਾ ਯੇਰਕਾਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਲੇਮ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 16.02.2008 ਨੂੰ ਮਹਿਮਾਇਦੋਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ-8) ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 14.02.2008 ਨੂੰ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਜੋ ਆਪਣੀ ਟ੍ਰੈਵਲ ਏਜੰਸੀ ਵਿੱਚ ਡਰਾਈਵਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਇੱਕ ਮਦਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਨਾਲ ਉਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਾਰੂਤੀ ਵੈਨ ਲਈ ਪਰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

(ਅ) ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ, ਭਾਵ 17.02.2008 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ ਨੰਬਰ ਅਸ਼ੋਕਨ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। 2008 ਦੇ 88 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਬੋਰੀ ਤੈਰਦੀ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ

ਨਵਨੀਤਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ

[ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, ਜੇ.]

ਬੋਰੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਈ, ਇੱਕ ਮਰਦ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ।

(ਏ) ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਮਿਤੀ 16.02.2008 ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪਰਾਧ ਨੰ. 2008 ਦਾ 41 ਯਰਕੌਡ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰ. 2008 ਦੀ 88 ਰਜਿਸਟਰ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਵਜੋਂ ਹੋਈ।

(ਸ) ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰ (ਏ-1) ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ (ਏ-2 ਅਤੇ ਏ-3) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤ ਮਦਨ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੂਤੀ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। 2 ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਅਤੇ ਮਦਨ ਨੂੰ ਰੱਸੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋ ਦਿੱਤਾ। ਏ-1 ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵੀ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਮਦਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਇੱਕ ਬੋਰੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਸੀ।

(ਹ) ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੰ. 5, ਸਲੇਮ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਕੋਰਟ ਨੰ. II, ਸਲੇਮ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰ. 2009 ਦੇ 21. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 364,302,34,201 ਅਤੇ 302 ਅਤੇ 379 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਹਨ।

(ਐੱਫ) ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਮਿਤੀ 18.09.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰਜਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

(ਜੀ) ਮਿਤੀ 18.09.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2009 ਦਾ 639 ਅਤੇ 688. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 23.11.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(ਐੱਚ) 23.11.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

3. ਸੁਣਿਆ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਕੇ.ਕੇ. ਮਨੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ. ਯੋਗੇਸ਼ ਕੰਨਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ

ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਨੁਕਤੇ:

4. ਕੇਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ?

ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਵਾਦ:

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਲਏ ਗਏ ਕਬੂਲਨਾਮੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਮੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਕਿ ਫੋਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1 ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕਦੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 14.02.2008 ਨੂੰ, ਲਗਭਗ 10.30 ਸਵੇਰੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਲਾਸ਼ਾਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੂਰੀ ਲੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸੰਗਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

8. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ।

ਚਰਚਾ:

9. ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹ 14.2.2008 ਨੂੰ ਯਰਕੌਡ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਸੀ

ਨਵਨੀਤਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ

[ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, ਜੇ.]

ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੀ ਟੈਕਸੀ। ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਵੀ ਇੱਕ ਮਦਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਡਰਾਈਵਰ-ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਾਦਾ ਦੇ ਘਰ ਪੇਰਿਆਰ ਨਗਰ, ਸਲੇਮ ਵਿੱਚ ਛੱਡ ਦੇਣ। ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦਾਦਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਲਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੱਦਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰਦਨ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1 ਨੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. ਇਸ ਵਿੱਚ 3 ਨੇ ਇੱਕ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਦਾ ਯਸ਼ਿਕਾ ਕੈਮਰਾ ਲਿਆ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 2 ਉਸ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਵੈਨ ਦੀ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਨੂੰ ਸਟਿੱਕਰ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥੈਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਅਤੇ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਵਾਲੇ ਥੈਲੇ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਦਨ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

10. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302,34,364,201 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 379 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ 27 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ।

11. ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਨੰ. ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਵੱਲੋਂ ਯਰਕੌਡ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ 2008 ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਮ' ਤੇ ਇੱਕ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਉਸ ਵਾਹਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਮਾਮਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੌਨ ਬੋਸਕੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਵਾਹਨ 'ਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ 14.02.2008 ਦੇ ਮੰਦਭਾਗੇ ਦਿਨ ਭਾਵ.' ਤੇ, ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਲੇਮ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 11:30 ਵਜੇ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ 16.02.2008 'ਤੇ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਨੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਸੈਥਾਂਬੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-26) ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 25.02.2008 ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਨੇ ਉਕਤ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦਾ ਬਿੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੇ ਆਈ. ਐੱਮ. ਈ. ਆਈ. ਨੰਬਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਕਤ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1-ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰਨ 01.03.2008 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1 ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-26 ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਕਬਾਲਿਯਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-13 ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਇਕਬਾਲਿਯਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਪੀਡਬਲਯੂ-26 ਨੂੰ ਮਦਨ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੌਨ ਬਾਸਕੋ ਦਾ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰੱਸੀ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਖੋਪੜੀ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੇਰਕੌਡ ਜੰਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ।

12. ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-20 ਦੁਆਰਾ ਸਲੇਮ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ' ਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1 ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਥਿਤ ਓਮਨੀ ਵੈਨ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-26 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅੰਬਲਗਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-11) ਜੋ ਯਰਕੌਡ ਟੈਕਸੀ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਸੀ, ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ 14.02.2008 ਨੂੰ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਨਾਲ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਟੈਕਸੀ ਕਿਰਾਏ' ਤੇ ਲੈਣ ਲਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਦੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮਦਨ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਉਸੇ ਵਾਹਨ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋਏ। ਦਰਅਸਲ, ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ 14.02.2008 ਨੂੰ ਜਾਨ ਬਾਸਕੋ ਅਤੇ ਮਦਨ ਨਾਲ ਸਨ।

13. ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ-3- ਨਵਨੀਤਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 20 ਦੁਆਰਾ ਸਲੇਮ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1. ਪੀਡਬਲਯੂ-26 ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 3, ਯਸ਼ਿਕਾ ਕੈਮਰਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਉਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ 17.02.2008 ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖੋਪੜੀ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਟੈਸਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।

14. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਦਾਲਾ ਵੀਰਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 1989 ਸਪੋਟ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 706 ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

“10. x x x x

(1) ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਠੋਸ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

(2) ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ;

(3) ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲਏ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ; ਅਤੇ

(4) ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

15. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਹਾਲਤਾਂ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ, ਪਹਿਲਾ, ਆਖਰੀ ਨਜ਼ਰੀਆ, ਦੂਜਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਦਾਰਥਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਨਦੀ ਦੇ ਤਲ ਤੋਂ ਮਦਨ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ੰਕੇ ਉਠਾਏ ਹਨ।

16. ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਨ ਪਰ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਨੇ ਲਗਭਗ 50 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਧੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

17. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈਟਲਡ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਸਿਰਫ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਟੁਕੜਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਰਫੀਕੁਲ ਆਲਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ 2008 ਸੀਆਰਐਲ. ਐਲ.ਜੇ. 2005 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

“32.....ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿਯਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨਾ

ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਅਜਨਬੀ ਹਨ। ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉੱਤੇ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ। ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ। ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰ ਅਸਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਧੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਓਮਨੀ ਵੈਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਰਾਸ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਉੱਤੇ ਉਸੇ ਝੂਠ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਕੱਲਾ ਇਹ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

19. ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਸੇਲਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2010) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 263 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ

ਨਵਨੀਤਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ

[ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, ਜੇ.]

"133. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 162,163 ਅਤੇ 164 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਵਿੱਚ "ਬਾਅਦ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਥਿਊਰੀ" ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਰਣਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਸਫਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ "ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ"। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

"27. ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਕਿੰਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਇੰਨਾ ਹਿੱਸਾ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਭੇ ਗਏ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

134. ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਸਵੈਚਲਿਤ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਬਿਆਨ ਮਜਬੂਰੀ ਰਾਹੀਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਮਿਰਾਂਡਾ ਚੇਤਾਵਨੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਵਾਧੂ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਆਰਟੀਕਲ 20 (3) ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰੇਗਾ।

20. ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੇਲਵੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

"264. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹੋਰ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਅਣਉਚਿਤ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੇ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੈਸਟ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਟੈਸਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਟੈਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਉੱਤੇ ਚੇਤੰਨ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਵੈਇੱਛੁਕ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਟੈਸਟ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਲੱਭੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

21. ਮਧੂ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ (2012) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 399 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆਃ

"49. ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਇਕਬਾਲਿਯਾ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਦਾ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਪਵਾਦ ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਕਬਾਲਿਯਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ 27 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਸੀਮਤ ਹੈ... "ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਲੱਭੇ ਗਏ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹੈ"... ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਅਣਜਾਣ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਹੀ ਇਕਬਾਲਿਯਾ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ 27 ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ 26 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

22. ਸਬੂਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਕਬਾਲਿਯਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਸੀਮਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਨਵਨੀਤਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ

[ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, ਜੇ.]

ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਯਸ਼ਿਕਾ ਕੈਮਰਾ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 3 ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਕੈਮਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਏ-1 ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੈੱਲ ਫੋਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਜਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ' ਤੇ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੈੱਲ ਫੋਨ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜੌਹਨ-ਬੋਸਕੋ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਕੀਆ ਫੋਨ ਅਤੇ ਮੋਟਰ ਬਾਈਕ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੋਕੀਆ ਫੋਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1 ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 3 ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੌਹਨ ਬਾਸਕੋ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀਆਂ ਹਨ। ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 27 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਸਧਾਰਣ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ ਅਟੱਲ ਸਿੱਟਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਨੁਮਾਨ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਖ਼ਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਮਾਨ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਿੰਕ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਲਾਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਥਾਨ ਕਈ ਵਾਰ, ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੈਤਿਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਕਦਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। "ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਸੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਕੁਝ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੈਟਲ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਲੜੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ:

24. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡੀ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਿਰਫ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਹੋਈ ਹੈ, ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

25. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 23.11.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Megha Tak